

Голові
разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 2024-03
Національного юридичного
університету імені
Ярослава Мудрого
Сергію ХАРИТОНОВУ

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Джафарової Олени В'ячеславівни на дисертацію Войцеховського Богдана Олександровича «Кримінологічна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї та запобігання їм», подану до захисту до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 2024-03 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність дослідження проблематики кримінологічної характеристики злочинів проти життя та здоров'я особи, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї та запобігання їм обумовлено тим, що в умовах воєнного стану, введеного на всій території України з 24.02.2022 року, значно збільшилась кількість протиправних діянь, пов'язаних із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Серед них найбільшу суспільну небезпеку становлять такі протиправні діяння, як придбання, передача чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу. Така тенденція загрожує настанням серйозних негативних наслідків у вигляді збільшення кількості насильницьких злочинів на території України, підвищення ризику завдання шкоди життю і здоров'ю громадян, використання зброї під час інших злочинних діянь і т.д. Крім того, незаконний обіг зброї під час війни завдає значної шкоди обороноздатності держави, оскільки вказана зброя могла б бути використана для найбільш важливої на даний час мети – захисту Української землі від агресора, який прийшов до нас із війною.

В останній час обсяг неконтрольованих операцій зі зброєю (облікованою, трофейною та іншою), на жаль, набуває загрозливих масштабів, що, в свою чергу, вимагає негайних заходів реагування з боку держави щодо обмеження незаконного обігу зброї у суспільстві з однієї сторони, а з іншої запобігання та протидія злочинам проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї.

З огляду на наведене обрана тема дисертаційного дослідження Войцеховського Богдана Олександровича є надзвичайно актуальною як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Методологічні засади дослідження свідчать про належне володіння дисертантом загальними та спеціальними методами наукового пізнання, системний підхід щодо вирішення завдань, поставлених у роботі. Було використано ряд методів, характерних для наукових робіт з юридичних наук: діалектичний (філософський), системно-структурний, статистичний, узагальнюючих показників, метод опитування населення, метод експертних оцінок, метод вивчення документів, метод включеного спостереження, порівняльно-правовий.

Методи і прийоми доречно використані для формулювання авторських дефініцій, обґрунтування запропонованих висновків та рекомендацій щодо внесення зміни до чинного законодавства в частині запобігання злочинам проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Наукові положення, рекомендації та висновки дослідження, проведеного Б.О. Войцеховським є належним чином обґрунтованими та достовірними, оскільки обумовлені використанням об'єктивних даних про особливості небезпечності злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї; встановлення латентної злочинності проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї; розуміння складових елементів криміногенної ситуації під час вчинення злочинів проти життя та здоров'я з

використанням вогнепальної зброї щодо яких впливовими стверджуються стан сп'яніння злочинця, психічні відхилення, що не виключають осудності, емоційний стан під час вчинення правопорушення, діяльність потерпілих, вчинення злочинів у групі, суміжні дії під час посягання, місце вчинення злочинів, дії з латентизації посягання; суб'єктів запобігання злочинам проти життя та здоров'я, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї; спеціально-кримінологічних заходів запобігання злочинам проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї.

Наукова новизна одержаних результатів визначається сучасною постановкою проблеми, так і застосуванням відповідного теоретико-методологічного апарату та практики реалізації норм чинного законодавства. Робота є першим вітчизняним кримінологічним дослідженням стану, детермінаційного комплексу та заходів запобігання злочинам проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї в умовах військової агресії РФ проти України.

З урахуванням сучасних підходів, наявних у юридичній науці, Б.О. Войцеховський формулює основні параметри проблеми, яка вирішується у дисертаційній праці, та концептуальні засади її розв'язання, а також спрямовує одержані результати на розробку питань, які пов'язані із запобігання злочинам проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї.

Слушним є те, що дисертант розпочинає своє дослідження із встановлення проблеми кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я осіб, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї. Дисертантом виокремлюються обставини, у зв'язку з якими використання вогнепальної зброї під час вчинення насильницьких посягань є особливо небезпечними, а саме: 1) значний руйнівний ефект від вражаючих елементів знаряддя аж до летальних наслідків; 2) відносна простота у використанні; 3) зброя суттєво збільшує здатність нападника долати опір жертви, яка не має при собі такого знаряддя захисту (с. 17).

Доцільно підтримати позицію дисертанта, що прийнятним, достатнім та репрезентативним обсягом кримінологічної характеристики злочинності у

цілому та її окремих видів вважаємо такі показники, як: 1) рівень злочинності; 2) динаміка злочинності; 3) структура злочинності; 4) коефіцієнти злочинності; 5) географія злочинності; 6) топографія злочинності; 7) «ціна злочинності» (с. 25).

Обґрунтовано типологію осіб, що вчиняють злочини проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї. Критерієм такої типологізації є факт легальності зброї, використаної у таких посяганнях. Запропоновано виокремити два типи злочинців, які вчиняють злочини проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї: 1) злочинці, які використовують у посяганнях легальну зброю; 2) злочинці, які використовують у посяганнях нелегальну зброю (с. 48).

Дисертантом встановлено рівень та механізми латентизації злочинів проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї. Рівень латентності більшості досліджуваних посягань оцінено у межах 30 відсотків, рівень латентності діяння передбаченого ст. 129 КК України «Погроза вбивством» оцінено в межах 50%. Обґрунтовано тенденція до збільшення рівня латентності в період 2022-2023 рр. в порівнянні з 2020-2021 рр., що пояснюється дезорганізацією правоохоронних органів після початку повномасштабного вторгнення російський військ. Наголошено, що у випадках латентизації озброєний злочинець може продовжувати свою діяльність, поширюючи атмосферу безкарності. До того ж, дисертантом звертається увага, що одночасно необлікованими можуть залишатись і інші пов'язані злочини, як-от: незаконний обіг зброї та діяльність злочинних груп. При застосуванні загальних методів попередження латентизації злочинів запропоновано приділити особливу увагу заходам у правоохоронній та в нормотворчій сфері. Одночасно з прийняттям законодавчого акту про обіг зброї в Україні має бути створено ефективний правовий механізм виведення «з тіні» необлікованої вогнепальної зброї, а також перевірок цих знарядь нід час вилучення на предмет можливого використання у злочинних цілях (с. 60).

Особлива увага приділена встановленню причинності злочинів проти життя та здоров'я осіб, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї.

Виокремлено соціально-демографічні, морально-психологічні та кримінально-значущі особистісні властивості злочинців, що вчиняють злочини проти життя та здоров'я із застосуванням вогнепальної зброї в умовах російської військової агресії проти України; у досліджуваній період не встановлено жодного факту вчинення охарактеризованих злочинів жінками чи неповнолітніми; майже всі вони вчинені громадянами України; з'ясовано, що навмисні злочини досліджуваного виду здебільшого вчиняють не зайняті (55,3%) та не одружені (52,56%) з середньою освітою (36,8%), не судимі (83,1%), у тверезому стані (64,55%), а необережні – не працюючі (46,4%) та не одружені (39,3%) з середньою освітою (42,9%), не судимі (92,9%) у тверезому стані (78,6); ці злочини здебільшого вчиняються самостійно (85,5%) (с. 68-79).

Особлива увага приділена виокремленню умов вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи з використанням вогнепальної зброї є 1) доступ до вогнепальної зброї; 2) корупційні дії співробітників дозвільної системи (с. 80-83).

Дисертантом обґрунтовано, що впливовими складовими елементами криміногенної ситуації під час вчинення злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї, що суттєво впливають на реалізацію сформованого мотиву, слід вважати стан сп'яніння злочинця; психічні відхилення злочинця, що не виключають осудності; емоційний стан під час вчинення правопорушення; діяльність потерпілих під час посягання; вчинення злочинів у групі; суміжні дії, вчинені під час посягання; місце вчинення злочинів під час посягання; дії з латентизації під час посягання (с. 85-94).

Результати проведеного дослідження дозволили дисертанту визначити, що причинами злочинів проти життя та здоров'я особи з використанням вогнепальної зброї слід вважати кримінальні мотиви. В необережних злочинах мотив не поширюється на суспільно небезпечні наслідки, а лише детермінує вчинення дій, які призводять до цих наслідків. Мотиви злочинів проти життя та здоров'я особи з використанням вогнепальної зброї – агресивні, корисливі, помста, хуліганські. Вони формуються в процесі мотивації під впливом зовнішніх соціальних чинників, пов'язаних з

особистісними характеристиками (властивостями) злочинців – стать, вік, сімейний стан, доступ до зброї (с. 94-96).

Доречно вказати, що дисертантом запропоновано загальносоціальні заходи запобігання злочинам проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї в умовах військової агресії РФ проти України (забезпечення поінформованості населення про стан злочинності, причини і умови вчинення насильницьких злочинів із використанням вогнепальної зброї; роз'яснювальна робота щодо запобігання віктимізації населення від вчинення насильницьких злочинів із використанням вогнепальної зброї; робота з молоддю щодо виховання поваги до життя та здоров'я осіб, а також до правил, які забезпечують їх захист, забезпечення рівня матеріального добробуту населення, який дозволяє придбати засоби для самооборони); спеціально-кримінологічні заходи – перевірки умов зберігання зброї, психічного стану її власників, кримінологічна експертиза, зменшення віктимізації населення, обмеження вживання спиртних напоїв, обмеження доступу криміногенних осіб до вогнепальної зброї, запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї, запобігання корупції в дозвільній системі, антикорупційна експертиза, активні контрзаходи на індивідуальному рівні, запобігання домашньому насильству, тимчасове вилучення чи накладення арешту на вогнепальну зброю, заходи активного втручання у процес злочинного посягання); індивідуальні заходи запобігання (діяльність дозвільної системи – регулювання доступу громадян до зброї, притягнення винних у порушенні правил зберігання та використання зброї до відповідальності) (с. 98-118).

Дисертантом запропоновано наукові положення щодо спеціально-кримінологічних заходів запобігання злочинам проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї; ефективним засобом боротьби з нелегальним поширенням вогнепальної зброї стверджується можливість легалізації окремих видів незареєстрованої зброї, яка не використовувалась для вчинення злочинів (наприклад, пістолетів чи гвинтівок військового зразку після позбавлення їх можливості вести автоматичний вогонь); підкреслюється

ефективність усталеної практики «місячників добровільної здачі зброї, боєприпасів та вибухівки», пропонується розробити та реалізовувати практику викупу вогнепальної зброї у населення; підкреслюється, що умови та тарифи, запропоновані громадянам при викупі зброї, мають бути справедливими та конкурентними порівняно з цінами «чорного ринку»; проведення викупу щодо саморобної зброї, виготовленої повністю саморобним способом без використання заводського обладнання (вручну), заперечується (с. 119-134).

Положення наукової новизни можуть бути використані для проведення наукових досліджень, удосконалення законодавства в частині запобігання злочинам проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї.

Повнота викладення основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Основні результати дослідження викладено в п'яти наукових статтях, опублікованих у наукових фахових юридичних виданнях України, восьми тезах доповідей і повідомлень на конференціях.

Дисертаційне дослідження виконане автором самостійно, сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень. На використані для аргументації власних положень і висновків напрацювання інших вчених обов'язково робилися посилання. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. Безумовно позитивно оцінюючи дисертацію Войцеховського Богдана Олександровича, варто зупинитися на ряді її дискусійних положень.

1. У підрозділі 1.1 «Проблема кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я осіб, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї» дисертантом вказано на наукові праці вчених, які займались різними кримінологічними аспектами запобігання злочинам, у тому числі й злочинам вчинених із застосуванням вогнепальної зброї. На моє переконання, доречним було більш детальніше проаналізувати зазначені праці (не обмежуючись їх перерахуванням) та надати власні міркування щодо останніх, це сприяло б

наданню більш значущих наукових висновків, які б мали користь для правозастосування, так й в науковому всеобучі.

2. У розділі 3.2 «Спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинам проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї» та у загальних висновках до роботи дисертантом звертається увага на запровадженні єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України «Єдиний реєстр зброї». Крім того, дисертантом акцентується увага, що розкрито превентивну функціональність даного реєстру. Під час захисту хотілось більш детальноше почути позицію дисертанта щодо превентивної спрямованості даного реєстру на запобігання злочинам проти життя та здоров'я із застосуванням вогнепальної зброї.

3. У висновках наукової роботи, дисертант, наголошує на необхідності прийняття Закону України «Про зброю» при цьому не пропонує його структуру та не визначає сферу суспільних відносин, яка буде останнім врегульована. Також, на сьогоднішній день вже прийнято за основу проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю». Хотілось би нід час публічного захисту почути власну думку дисертанта з цього приводу та додаткові аргументи щодо прийняття нормативно-правового акту з такою назвою.

4. Також, у висновках наукової роботи, дисертант наголошує на тому, що відділи контролю обігу зброї Національної поліції відносяться до спеціалізованого суб'єкта спеціально-кримінологічного запобігання правопорушенням проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосування вогнепальної зброї. Бажано було сформулювати цілісну систему суб'єктів запобігання та протидії зазначеним правопорушенням.

Дещо дискусійним вбачається віднесення до напрямів профілактичної діяльності відділів контролю обігу зброї Національної поліції – регулювання доступу громадян до зброї. Під час публічного захисту доцільно окреслити коло адміністративної правосуб'єктності зазначених суб'єктів.

Однак висловлені зауваження не зменшують цінність виконаної роботи. Результати роботи є обгрунтованими. Ці зауваження не носять принципового

характеру, не впливають суттєво на загальне позитивне враження від виконаного дослідження та сформульованих автором пропозицій.

Загальний висновок по дисертації. Отже за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, за оформленням, а також за кількістю та обсягом публікацій, повнотою опублікованих дисертантом матеріалів, дисертація на тему: «Кримінологічна характеристика злочинів проти життя та здоров'я особи, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї та запобігання їм» виконана Войцеховським Богданом Олександровичем є самостійною, комплексною, завершеною працею. Дисертація повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженої наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року), а її автор – Войцеховський Богдан Олександрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри
поліцейської діяльності
та публічного адміністрування
факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Олена ДЖАФАРОВА

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 07:46:05 06.05.2024

Назва файлу з підписом: Відгук Джафарової О.В..pdf.p7s

Розмір файлу з підписом: 17.2 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук Джафарової О.В..pdf

Розмір файлу без підпису: 603.3 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ДЖАФАРОВА ОЛЕНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА

П.І.Б.: ДЖАФАРОВА ОЛЕНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2883418985

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 07:46:05 06.05.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000008BCA5A018AC60105

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00